

Norges forskningsråd

Deres ref:
200607012

Dato:
22. 05. 2008

Evaluering av historiefaglig forskning – høring

1. Synspunkter på evalueringsrapporten

Historikerne ved AHKR er glade for og positive til en rekke av utvalgets konklusjoner. Det er positivt at utvalget slår fast at produktiviteten er god og at forskningen lever i positiv kommunikasjon med omgivelser og storsamfunn. Det er også viktig at utvalget slår fast at tradisjonelle publiseringsprofiler; monografier, antologier og anmeldelser og en sterk verkstradisjon, er bevaringsverdige i en tid hvor tellekantsystemet truer med problematisk ensretting. Utvalget konstaterer også at en voksende del av fagproduksjonen skjer i god kommunikasjon med det internasjonale historikersamfunnet. Det er heller ikke vanskelig å slutte seg til utvalgets ønske om sterkere satsing på teoretisk og vitenskapshistorisk refleksjon og til refleksjon om – og innsats for – historiefagets vitenskapelige funksjon i dagens monolittiske globaliseringsdebatt.

Miljøet konstaterer imidlertid at utvalget ikke har foretatt en evaluering i "tradisjonell" forstand, men setter forskningen ved de enkelte institusjonene slik utvalget oppfatter den opp mot en idealtypisk metaramme som utvalget selv konstruerer og nærmest postulerer bør stå som et mønster – eller "veikart" for dagens historieforskning. Premissene for denne rammen er i bare begrenset grad klargjort, men synes å bestå av en blanding av sentrale utviklingstrekk i historieforskningen rent allment og i Norge og utvalgets egen normative oppfatning – som i høy grad kan diskuteres – om hvilke retninger historieforskningen bør ta. Denne tilnærmingen innebærer at evalueringen gir begrenset veiledning med hensyn til forskningskvalitet.

Vi konstaterer også at evalueringsutvalget i bare begrenset grad har tatt utgangspunkt i fagmiljøets egenprofilering, slik den er fremstilt i miljøets egenevaluering. Alle miljøer er i stedet i det vesentlige lagt inn i en felles – konvensjonell – periodeorientert ramme. Innenfor moderne historie er forskningen orientert etter tema, men en temakonstruksjon på evalueringsutvalgets premisser, som slett ikke alltid er naturlig for forskningen ved den enkelte institusjon. Problemet med denne tilnærmingen er at forskning som naturlig henger sammen i det som fra institusjonens synspunkt fremstår som en profil eller program, lett fremstår mer fragmentert enn den virkelig er. Dermed underkommuniseres også de strategier institusjonen selv arbeider etter (se også nedenfor om forholdet mellom moderinstitusjon og randsone).

Utvalgets gjennomgang av norsk historieforskning består i stor grad av en kortfattet gjennomgang av enkeltforskeres innleverte bidrag. Denne danner i neste omgang grunnlag for miljøprofiler, ved at det slutes nærmest direkte fra mikrobefskrivelser til makrokonklusjoner. Evalueringsutvalget sier selv at det ikke har vært utvalgets oppgave å bedømme enkeltforskere. Likevel har utvalget foretatt et stort antall vurderinger av enkeltforskere – eksplisitt og mer implisitt. Dette må forskere selvsagt akseptere – *peer review* og kritisk bedømmelse skjer helkontinuerlig i miljøet. Men et hovedproblem er at vurderingene i bare meget begrenset grad er fundert i analyse. Et annet er at beskrivelser og vurderinger er lite compatible. Noen forskere er rent deskriptivt omtalt, andre vurderende. Og der hvor vurderinger foreligger, eksplisitt eller implisitt, varierer språkbruken fra det helt nøkternt konstaterende til det svært rosende, eller i enkelttilfelle, det motsatte. Leserens grunnlag for å gjøre seg opp en sin egen oppfatning av grunnlaget for vurderinger eller beskrivelser forblir beskjedent. Det hjelper lite at utvalget selv sier det har "begrenset bruken av forbehold" og "rendyrket en tydelighet". Tydelighet forutsetter analytisk presisjon.

Vi konstaterer også at utvalget ikke alltid er konsekvent med hensyn til hva som i det hele omtales og hva som utelukkes. Eksempelvis omtaler utvalget i enkelttilfelle både forskningsprosjekter under planlegging eller utvikling og doktorgradavhandlinger under arbeid, samtidig som arbeider i trykken kan være ekskludert.

Vi må dessverre også konstatere at evalueringsutvalget har misforstått relasjonen mellom moderinstitusjonen Historisk institutt/AHKR og sentra i randsonen, en relasjon som er kommentert både i instituttets egevaluering og evalueringen fra historikerne ved Rokkansenteret. I evalueringsutvalgets versjon blir denne relasjonen et problem, ved at sentra virker som en gravitasjonskraft, som svekker kjernen, og som har bidratt til at instituttet har en svakere stilling enn tidlig på 1990-tallet.

Senter for middelalderstudier er evaluert for seg selv av NFR. Etter evalueringen er det tatt grep for å styrke forbindelsen mellom CMS og instituttet. I denne sammenheng er det viktig å slå fast at det ikke hadde vært noe CMS, uten et sterkt middelaldermiljø ved Historisk institutt og Det humanistiske fakultet i Bergen.

En viktig grunn til at det er bygd opp miljøer av noe størrelse innenfor Midtøsten-historie, helse- og medisinshistorie og styrings- og forvaltningshistorie er at det over tid har vært mulig å utnytte randsonens løsere tilknytning til forvaltningen og universitetet til betydelig faglig ekspansjon, på vegne av historiefaget – og instituttet. Det er ikke slik at vitale miljøer i randsoner suger krefter fra et instituttmiljø i stagnasjon. I de fleste tilfelle er prosjekter, rekruttering og finansiering generert av seniorforskere ved Historisk institutt/AHKR og prosjektledelsen har ligget – og ligger – hos disse – som hele tiden har opprettholdt sin primærtilknytning til instituttet. Gjennom denne virksomheten er det generert flere titalls historikerårsverk på disse feltene – som etter alt å dømme ellers ikke hadde kommet historieforskningen til gode. Historikerne/AHKR bør selvsagt helkontinuerlig vurdere om organisasjonsformene og relasjonene mellom moderinstitutt og sentra i randsonen er optimal, til beste for et sterkt historikermiljø i Bergen. Endringer skjer også stadig, og universitetets politikk er i dag å skape et klarere skille mellom institutter og randsoner/sentra. Om det blir til totalmiljøets beste, gjenstår å se. Med hensyn til situasjonen de senere år, skaper evalueringsutvalget et skille som ikke finnes og bagatelliserer både den entreprenørfunksjonen som har ligget hos institutforskere og det brede samarbeid som har muliggjort en betydelig faglig ekspansjon og styrket rekrutteringen til faget.

2. Oppfølging av anbefalingene

Mer markert profilering

Historikerne ved AHKR har i flere år arbeidet med å definere satsningsområder (jfr, egenevaluering og forskningsmeldinger). Instituttet vil i samband med diskusjon om prioriteringer av stillinger gjennomgå den nåværende politikken og ved behov foreta endringer. Samtidig vil instituttet klargjøre hva slike prioriteringer innebærer i praksis.

Større oppmerksomhet om vitenskapsteori/historiografi

Historikerne ved AHKR ønsker velkommen denne interessen. Vi vil påpeke at teoretiske og metodiske dimensjoner svært ofte er inkorporert i "tradisjonell" historie, men er likevel av den oppfatning at dette er sider ved faget som debatteres for lite.

Universitetet i Bergen har satt i gang "prosjekt vitenskapshistorie", i nært samarbeid med historikere ved AHKR. En mellomstilling (fire år) og en stipendiatstilling er utlyst, samtidig som instituttet har påtatt seg å lede prosjektet. Dette vil innebære en opptrapping på vitenskapsfeltet som innbyr til mer systematisk teoretisk refleksjon. I tilknytning til denne satsningen ville det faglig og miljømessig passe svært godt å lansere et historiografisk forskningsprosjekt med samme tidsdimensjonering som vitenskapshistorien. AHKR vil gjerne diskutere en slik mulighet med forskningsrådet.

Historikerne ved AHKR mener det er en god idé å samle historikere på tvers av institutt- og sentergrenser i et forum som spesielt beskjeftiger seg med overordnede teoretiske, metodiske og historiografiske spørsmål. AHKR vil ta initiativet til å etablere et slikt forum fra høsten 2008.

Tidlig-moderne tid

AHKR har tre ansatte innen tidlig moderne tid. Rekrutteringen er imidlertid svak. Ved mange europeiske universiteter finnes sterke og spennende miljøer som gjerne også er økonomisk og globalt orientert. AHKR vil søke å få etablert en toerstilling fra et av disse miljøene for derigjennom også å "internasjonalisere" denne perioden innholdsmessig sett. Stillingen kan knyttes til ordningen med å prioritere ansettelse av kvinnelige professor II fra velrenommerte internasjonale miljøer.

Internasjonalisering

AHKR er enig i at internasjonalisering ikke bare dreier seg om strukturer og tellekanter, men om forskningens innhold. I forbindelse med diskusjonen av en ny forskningsstrategi, vil instituttet drøfte hvordan det som institutt kan legge til rette for en faktisk integrasjon av norsk og internasjonal forskning gjennom felles prosjekter og forpliktende institusjonelle avtaler.

Økonomisk historie

Ved UiB har økonomisk historie tradisjonelt vært – og er fremdeles – en integrert del av historiefaget. Et betydelig antall historikere ved instituttet og i randsonen har kompetanse innen økonomisk historie. For spesialistene i økonomiske historie er både nasjonale og internasjonale nettverk viktige. Den fremste prioriteten for oss nå vil imidlertid være i enda større grad å utnytte mulighetene ved det nest største historikermiljøet i Norge. Vi vil bestrebe sterkere lokalt momentum gjennom felles forskningsprosjekter. Her vil vi søke å følge opp flere punkt i komiteens anbefalinger, spesielt gjennom å knytte økonomisk historie nærmere forskning rettet mot kultur og ideer – for eksempel gjennom studier av transnasjonale neksus og økonomisk idéhistorie.

Videreføring av profilerte områder

Evalueringsutvalget er med rette opptatt av utvikling av prosjekter eller forskningsprogrammer som bidrar til å gi institusjonene en fagprofil. Slike fagprofiler utvikles gjerne i tilknytning til prioriterte forskningsfelter eller programområder i regi av Norges forskningsråd eller andre eksterne finansieringskilder. Det oppstår ofte betydelige problemer med å videreføre etablerte prosjekter eller profiler i noe bredde. Så vel forskningsråd som universitet er gjerne mer interessert i initiering av ny forskning enn videreføring av den som er "etablert". Dermed står prosjekter og programmer i fare for å miste finansiering nettopp i den kritiske fasen etter den første oppbyggingen av et kompetent miljø. Det er derfor et behov for avsetning av midler i forskningsrådet til postdoktorstillinger eller midlertidige forskerstillinger, bestemt for å "opprettholde profiler", i tillegg til i det minste en "minimumsfinansiering" til drift av etablerte prosjekter, for opprettholdelse av hardt tilkjempet ekspertise.

Oppfølgingsutvalget

Institutt for AHKR stiller seg positiv til samarbeid i oppfølgingsutvalget. Det anses som ønskelig at utvalgets sammensetning representerer forskningsmiljøene ved universitetene og ved andre forskningsinstitusjoner (for eksempel BI). Fra vår side vil det være instituttleder Christhard Hoffmann som stiller som representant i oppfølgingsutvalget.

Christhard Hoffmann
instituttleder